

Socialnämnden

Förutsättningar inför budget 2024 och fördelning av budget

Förslag till beslut

- Socialnämnden beslutar att godkänna förutsättningar och fördelning av budget 2024.

Sammanfattning

Bedömningen är att socialförvaltningen troligen kommer att ha en balans mellan behov och resurser 2024, förutsatt att intäkter tillförs för aviserade statsbidrag. Fram till 2023 har förvaltningen haft relativt stora tillskott av statsbidrag och signalerna nu är att dessa bidrag inte minskar så mycket som befarat. Det är oroligt i omvärlden vilket påverkar vår ekonomi med allmänna prisökningar och leder till krav på stora löneökningar. Att trygga kompetensförsörjningen framåt och öka frisknärvaron är förvaltningens största utmaning. Det finns också flera nya lagförslag som kan påverka socialförvaltningens verksamheter, till exempel ny socialtjänstlag och förändringar i LSS-lagstiftningen. Allt detta sammantaget kommer troligen att öka nettokostnaden för socialförvaltningen.

Den demografiska utvecklingen med allt fler äldre gotlänningar ökar behovet av insatser från socialförvaltningen. Detta ger en kostnadsökningen som finansieras via tillskottet från resursfördelningsmodellen. För vård och omsorg enligt SoL, som främst avser äldreomsorg, är bedömningen att det blir ett överskott även 2024. Överskottet beror främst på att det saknas platser inom särskilt boende för äldre, förvaltningen kan alltså inte verkställa alla beslut om insats. Det är mycket viktigt att byggnation av nya boenden kommer igång under 2024. Framåt behövs alltså ett stort antal nya platser på särskilt boende vilket också beskrivs i förvaltningens bostadsförsörjningsplan.

Kostnaderna för insatser enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, kommer att öka 2024 då det tillkommer nya platser på bostad med särskild service. Idag finns det ett antal icke-verkställda beslut som nu kommer att kunna verkställas. Med dessa placeringar kommer kostnaden att öka, den kostnadsökningen är inte finansierad. Det är stora underskott för LSS-verksamheten samtidigt som verksamheten utförs till mycket låga kostnader nationellt sett. Detta indikerar att verksamheten är underfinansierad och att det behövs budgettillskott. Dagens verksamhet utförs till så låg kostnad att kvaliteten riskerar att bli påverkad.

För individ- och familjeomsorgen är bedömningen att det kan bli underskott 2024. Det finns utmaningar framåt som påverkar resultatet, till exempel osäkerhet kring behovet av försörjningsstöd och övriga insatser då Sverige är i en lågkonjunktur. Här har det också skett nationella höjningar av ersättningar och riksnormer, men det finns ingen utökad budget för detta.

För att bedöma framtida behov av insatser och kostnader görs årligen volymprognoser för de flesta verksamheter. Detta är också grunden för socialförvaltningens budgetarbete.

Förutsättningar per verksamhet

Äldreomsorg

Varje år ökar antalet äldre personer på Gotland, vilket ger ökat behov av insatser från socialförvaltningen. För att kunna finansiera ökningen finns en central resursfördelningsmodell baserad på demografiska förändringar. Modellen ger tillskott till socialnämndens budget för äldreomsorgen när antalet äldre ökar. För 2024 tillkommer 32,4 mnkr men samtidigt finns en besparing på 15 mnkr som minskar tillskottet till äldreomsorgen. Bedömningen är att det är ett överskott mot budget för äldreomsorgen vilket främst beror på att det är brist på platser på särskilda boenden för äldre, förvaltningen kan alltså inte verkställa alla beslut om insats.

För närvarande är kö till plats på särskilt boende och det kommer att dröja till 2026 innan det finns tillgång till nya platser. Under 2024 kommer ett nytt äldreboende med 60 platser att börja byggas i Klintehamn. Framåt behövs alltså ett stort antal nya platser på särskilt boende vilket också beskrivs i förvaltningens bostadsförsörjningsplan. Kostnaden för utökningen av platser bör kunna finansieras med tillskott från resursfördelningsmodellen.

Bedömningen är att antalet hemtjänsttimmar kommer att öka de kommande åren då antalet äldre personer ökar och det just nu är brist på platser på särskilt boende. Kostnaderna för dessa volymökningar bör täckas av tillskottet från resursfördelningsmodellen.

Den stora utmaningen, förutom brist på platser inom särskilt boende, är kompetensförsörjning, det är brist på medarbetare. För att kunna fortsätta att ge brukare insatser med rätt kvalitet måste verksamheterna se på nya arbetssätt. Att införa nya arbetssätt är oftast förenat med initiala kostnader, hittills har verksamheterna delvis kunnat finansiera detta med statsbidrag. Nya arbetssätt handlar till exempel om införande av medicinautomater och planeringsverktyg.

LSS-verksamhet

LSS-verksamheten är underfinansierad. Verksamheten bedrivs med mycket låga kostnaderna nationellt sett samtidigt som det är stora underskott mot budget. Med det låga kostnadsläget och den ekonomiska obalansen är risken att kvaliteten påverkas negativt. Inför 2024 har budgetramen ökat med 15 mnkr som ska användas till att finansiera driften av bostad med särskild service i egen regi, där det idag är stora underskott. Tillskottet är inte tillräckligt, det behövs betydligt större tillskott för att få en ekonomi i balans. Till varje budgetberedning begär socialnämnden ökad budgetram för att kunna finansiera verksamheten.

Kostnaderna kommer att öka framåt då det hittills varit brist på platser inom bostad med särskild service LSS, det finns alltså ett antal beslut om insats som inte kunnat

verkställas. Från och med slutet av 2023 och under 2024 tillkommer det upp till 18 nya boendeplatser på Gotland. Bedömningen är att dessa platser behövs för att täcka behovet och kostnadsökningen är bedömd till mellan 25 och 30 mnkr. Detta finns ingen finansiering för men eftersom det är en rättighetslagstiftning så ska insatserna utföras.

Individ- och familjeomsorgen

För individ- och familjeomsorgen är bedömningen att det kan bli underskott mot budget 2024 på grund av höjda ersättningsnivåer, ökade behov och ökad hyra. Hur behovet av försörjningsstöd kommer se ut framåt är osäkert då lågkonjunkturen kan slå mot arbetsmarknaden så att behovet av stöd ökar. Behovet av beroendevård har ökat de senaste åren vilket gett en rejäl kostnadsökning. Riksnormen för försörjningsstödet har höjts liksom nationell ersättning till familjehem, detta ger ökade kostnader på flera miljoner kronor för verksamheten.

Den nya entrén som invigdes våren 2023 innebär en ökad hyreskostnad som måste finansieras inom befintlig budgetram vilket påverkar övrig verksamhet.

Statsbidrag 2024

För 2024 kommer socialförvaltningen att få lägre statsbidrag än 2023 då några av statsbidragen upphör. De statsbidrag som är beslutade för 2024 är bland annat de för äldreomsorgslyftet, stärkt äldreomsorg samt psykisk hälsa. För dessa statsbidrag finns planer för hur de ska användas.

Det stora statsbidraget på cirka 30 mnkr för stärkt äldreomsorg kommer att fortsätta att användas till främst utbildningsåtgärder och tjänster inom vård och omsorg, till exempel stödsjuksköterskor och basårssjuksköterskor.

Kompetenshöjning och ökad frisknärvaro är det absolut viktigaste socialförvaltningen arbetar med just nu. Därför driver socialförvaltningen satsningen äldreomsorgslyftet som finansieras med ett statsbidrag, som sedan 2021 gör det möjligt att höja kompetens inom äldreomsorgen. Denna satsning fortsätter även 2024 och 2025. Statsbidraget ska täcka lönekostnader men inte övriga kostnader därför måste också andra statsbidrag användas, så som köp av utbildningar. Under 2023 har det skett en stor satsning på att öka frisknärvaron med hjälp av statsbidrag, denna satsning fortsätter inte 2024 då den inte kan finansieras.

Budgetram 2024 och fördelning av tillskott

Bedömningen är att socialförvaltningen troligen kommer att ha en balans mellan behov och resurser 2024, förutsatt att intäkter tillförs för aviserade statsbidrag. Arbetet med hållbar bemanning fortsätter och det ska vara stort fokus på att kartlägga behovet och bemanna utifrån behovet.

Budgetramen för 2024 ökas med 96 mnkr vilket är en ökning med 6 procent. För löneökningar tillförs 31 mnkr. Socialnämnden tillförs 4,6 mnkr för ökade kostnader för löneökningar för undersköterskor. Detta fördelas ut till berörda verksamheter.

32 mnkr tillförs enligt resursfördelningsmodell omsorg för ökat antal äldre personer och samtidigt reducerad tillskottet med besparingen på 15 mnkr. Tillskottet netto från resursfördelningsmodellen på 17,4 mnkr (inklusive besparing) är fördelat till:

- 7,6 mnkr till myndighetsavdelningen för volymökning inom äldreomsorgen

- 6 mnkr till korttidsenheten som har för låg budget då enheten bedrivs med underskott samtidigt som kostnadsläget är i nivå med nationella jämförelser
- 2 mnkr till hemtjänst natt för volymökning
- 1 mnkr till hemsjukvården för ökade kostnader för hjälpmedel
- 0,8 mnkr utökat stöd HR.

För indexuppräknning av externa avtal tillförs 18 mnkr vilket motsvarar 3,5 procent. De externa avtalen avser framför allt köp av platser på särskilt boende för äldre, hemtjänst samt placeringar inom LSS och individ- och familjeomsorgen.

Socialnämnden äskade 40 mnkr för LSS-verksamheten men får ett tillskott på 15 mnkr, tillskottet går till myndighetsavdelningen för att höja ersättningen internt till bostad med särskild service. Detta för att ge utförarna bättre ekonomiska förutsättningar.

För justering av interna priser tillförs 10 mnkr vilket främst avser ökade kostnader för hyror och måltider.

Budgetram 2024

Budgetram socialnämnden, tkr	2024
Justerad driftbudgetram 2023	1 602 729
Personalkostnadsuppräknning	31 344
Tillskott löneökning usk	4 600
Resursfördelningsmodell äldreomsorg	32 427
Besparing	-15 000
Indexuppräknning externa avtal	18 000
Tillskott LSS	15 000
Förändring lokalkostnader	7 030
Förändring interna kostnader TKF	897
Förändring interna kostnader RSF	1 990
Övrig justering internränta förändrad	150
Budgetram 2024	1 699 167
Skillnad mot föregående år	96 438
%-ökning	6,0%

Ersättningar till utförare

Ersättningarna till privata utförare räknas upp enligt avtal och uppräknningen baseras på OPI (omsorgsprisindex). Ersättningar till utförare för LOV hemtjänst höjs med 3,5 procent för brukare i tätort och 5 procent för brukare på landsbygd (enligt SCB:s klassificering).

Ersättningen till utförare för LOV daglig verksamhet LSS höjs med 3,5 procent. Här finns nu två olika ersättningsmodeller, en ny baserade på behov enligt IBIC och en äldre baserad på insats (kommer att fasas ut i början av 2024).

Fördelning av budgetram

Fördelning av budgetram per verksamhet

Nedan visas fördelning av budgetram per verksamhet, oavsett avdelning. Förändringen för vård och omsorg enligt SoL avser främst tillskott från resursfördelningsmodellen och förändringen för LSS-verksamheten avser budgettillskott. I övrigt avser förändringar mot föregående års budgetramar främst tillskott av medel för löneökningar, externa avtal samt interna priser.

Verksamhet (tkr)	Budget 2024	Budget 2023
11 Nämnd- och styrelseverksamhet	2 729	2 799
14 Nämndadministration	1 472	1 591
51 Gemensamt SOF	41 696	38 263
52 Vård och omsorg enl SoL	1 019 941	965 266
53 Insatser enligt LSS	301 654	272 955
54 Individ och familjeomsorg	286 701	278 985
55 Handläggning	34 128	31 772
59 Bostadspolitiska frågor	9 645	9 668
61 Flyktingmottagning	0	0
62 Arbetsmarknadsåtgärder	1 200	1 430
Total budgetram	1 699 167	1 602 729

Fördelning av budgetram per avdelning

Stora delar av förvaltningens verksamhet inom SoL och LSS utförs som beställarutförarmodell varför största delen av budgeten finns hos beställaren, det vill säga myndighetsavdelningen. Utförarna har ingen budgetram för vissa verksamheter, till exempel för särskilt boende och hemtjänst dag/kväll, utan ersätts från myndighetsavdelningen utifrån volym, till exempel vårddygn och hemtjänststimmar.

Nedan visas budgetramen fördelad på avdelning, oavsett vilken verksamhet det rör. Budget för avdelningen särskilt boende avser korttidsenheten och budgeten för avdelningen hemtjänst avser hemtjänst natt. I övrigt har dessa avdelningar ersättningsmodeller med ersättning per vårddygn eller hemtjänststimme.

Förändringar mot föregående års budgetramar avser främst tillskott av medel för löneökningar, externa avtal samt interna priser.

Budget per organisation, tkr	Budget 2024	Budget 2023
Socialförvaltningen, gemensamt	29 796	28 894
Myndighetsavdelning	1 167 321	1 097 901
Särskilt boende	53 764	45 707
Hemtjänst	42 077	37 563
Omsorg om personer m funktionsnedsättning	24 870	23 879
Hemsjukvård	69 363	66 156
Individ- och familjeomsorg	287 901	280 415
Kvalitet- och utvecklingsavdelning	14 263	13 730
HR-avdelning	9 812	8 484
Totalt socialförvaltningen	1 699 167	1 602 729

Fördelning av budgetram på intäkter och kostnader

Konto (tkr)	Budget 2024	Budget 2023
INTÄKTER	915 271	816 148
KOSTNADER	-2 614 438	-2 418 877
4 Bidrag entrepr utrustn mm	-1 403 485	-1 281 375
5 Kostnader för arbetskraft	-1 008 331	-923 907
6 Lokaler energi mtrl mm	-144 264	-132 722
7 Övriga verksamhetskostnad	-58 355	-80 872
8 Finansiell intäkt/kostnad	-3	-2
Summa	-1 699 167	-1 602 729

Investeringsbudget

Investeringsbudgeten för 2024 uppgår totalt till 78 mnkr. Detta avser ett nytt äldreboende i Klintehamn 70 mnkr (totalt 165 mnkr). Budgeten innefattar också

verksamhetsanpassning och utrustning 5 mnkr samt 3 mnkr för investeringar i välfärdsteknik.

Tidigare har investeringsmedel beviljats för om- och tillbyggnad av äldreboendet Tingsbrogården med 58 mnkr. Nu är det stor osäkerhet runt detta projekt varför förvaltningen kommer att ta upp ett nytt investeringsäskande inför budget 2025.

Projekt	Investeringsbudget, tkr	2024	2025
26006	Pott verksamhetsanpassning och utrustning	5 000	5 000
26006	Pott välfärdsteknik	3 000	3 000
26007	Äldreboende Klintehamn	70 000	65 000
	Totalt socialförvaltningen	78 000	73 000

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 4 december 2023; Förutsättningar inför budget 2024 och fördelning av budgetram.

Socialförvaltningen

Marica Gardell
Socialdirektör

Skickas till

RS registrator
RSF ekonomi och styrning
SOF Anna-Lena Gutedal, ekonomichef